

**การเสริมสร้างความผูกพันต่อสถาบันและความภาคภูมิใจใน
วิชาชีพ: บทบาทและแนวทางการดำเนินงานของสมาคมศิษย์เก่าวิทยาลัย
พยาบาลบรมราชชนนี ขอนแก่น**

วิไลวรรณ วัฒนานนท์¹ ศักดิ์ชินทร์ นรสาร²

บทคัดย่อ

การเสริมสร้างความผูกพันต่อสถาบันและความภาคภูมิใจในวิชาชีพของศิษย์เก่าเป็นปัจจัยสำคัญต่อการธำรงรักษากำลังคนพยาบาลที่มีคุณภาพในระบบสุขภาพ โดยเฉพาะในยุคที่ระบบสุขภาพเผชิญความท้าทายจากภาระโรคเรื้อรัง การเปลี่ยนแปลงทางสังคม และความก้าวหน้าทางวิทยาการ บทบาทวิชาการฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายแนวคิดและความสำคัญของการเสริมสร้างความผูกพันต่อสถาบันและความภาคภูมิใจในวิชาชีพของศิษย์เก่าพยาบาล เชื่อมโยงกับกรอบแนวคิดด้านความผูกพันต่อองค์กร อัตลักษณ์วิชาชีพ และชุมชนแห่งการปฏิบัติ รวมทั้งวิเคราะห์บทบาทและแนวทางการดำเนินงานของสมาคมศิษย์เก่าวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ขอนแก่น ในฐานะกรณีศึกษาขององค์กรศิษย์เก่าพยาบาลที่ไม่แสวงหากำไร

เนื้อหาโดยสังเขปนำเสนอ (1) แนวคิดหลักที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ความผูกพันต่อองค์กร ความภาคภูมิใจและอัตลักษณ์วิชาชีพ บทบาทขององค์กรวิชาชีพและสมาคมศิษย์เก่าในฐานะชุมชนแห่งการปฏิบัติ (2) บทบาทของสมาคมศิษย์เก่าฯ ในการสร้างเครือข่ายวิชาการและพัฒนาวิชาชีพ การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างรุ่นและระบบพี่เลี้ยง การสนับสนุนสถาบันและการพัฒนานักศึกษา รวมถึงการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสุขภาพชุมชนและภาพลักษณ์วิชาชีพ และ (3) ข้อเสนอเชิงแนวทางสำหรับการพัฒนาสมาคมศิษย์เก่าพยาบาลในสามระดับ คือ ระดับสมาคมศิษย์เก่า ระดับสถาบันการศึกษา และระดับนโยบาย/องค์กรวิชาชีพ

บทความชี้ให้เห็นว่า หากสมาคมศิษย์เก่าสามารถออกแบบและดำเนินงานอย่างมียุทธศาสตร์ เชื่อมโยงกิจกรรมกับระบบการศึกษาต่อเนื่อง

และยุทธศาสตร์ของสภาการพยาบาล ตลอดจนใช้เครือข่ายวิชาการและเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพ ก็จะมีศักยภาพสูงในการเสริมสร้างทั้งความผูกพันต่อสถาบันและความภาคภูมิใจในวิชาชีพของศิษย์เก่า พร้อมทั้งสนับสนุนคุณภาพบัณฑิตและสุขภาพชุมชนอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: ความผูกพันต่อสถาบัน; ความภาคภูมิใจในวิชาชีพ; สมาคมศิษย์เก่า; การพยาบาล; เครือข่ายวิชาการ

¹อาจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
จังหวัดขอนแก่น

²อาจารย์ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ขอนแก่น คณะพยาบาลศาสตร์
สถาบันพระบรมราชชนก

Corresponding author: ศักดิ์ขรินทร์ นรสาร,

e-mail: sakkarin.n@gmail.com

Strengthening Institutional Attachment and Professional Pride: Roles and Strategies of the Alumni Association of Boromarajonani College of Nursing, Khon Kaen

Wilaiwan Wattananon¹ Sakkharin Norrasan²

Abstract

Nurses are the backbone of health systems worldwide, and retaining a competent nursing workforce requires not only continuous professional development but also a strong sense of institutional attachment and professional pride among graduates. This academic article aims to (1) describe the concepts and importance of strengthening institutional attachment and professional pride among nursing alumni, drawing on organizational commitment, professional identity, and communities of practice, and (2) analyse the roles and strategies of the Alumni Association of Boromarajonani College of Nursing, Khon Kaen as a case of a non-profit alumni nursing organization.

The article synthesizes relevant literature and practical experiences of the association to present three main areas. First, it outlines core concepts related to alumni-institution relationships, professional identity formation, and the role of alumni bodies as communities of practice. Second, it describes key roles of the association in building academic networks and continuing professional development, fostering intergenerational relationships and mentorship, supporting the college and student development, and contributing to community health and the public image of the nursing profession. Third, it proposes strategic

recommendations for strengthening alumni associations at three levels: the association itself, nursing education institutions, and professional/national policy level.

The article argues that when alumni associations develop clear visions and strategies, link their activities to continuing nursing education systems and the Nursing Council's standards, and effectively mobilize academic networks and digital technologies, they can significantly enhance both institutional attachment and professional pride among alumni, while simultaneously supporting graduate quality and sustainable community health.

Keywords: institutional attachment; professional pride; alumni association; nursing; academic network

¹Lecturer, Faculty of Nursing, Northeastern University, Khon Kaen

²Lecturer, Boromarajonani College of Nursing Khon Kaen, Faculty of Nursing, Praboromarajchanok Institute Corresponding author: Sakkharin Norrasan, e-mail: sakkharin.n@gmail.com

บทนำ

พยาบาลเป็นกำลังหลักของระบบสุขภาพทั่วโลก ทั้งในด้านการส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การรักษาพยาบาล และการฟื้นฟูสภาพองค์การอนามัยโลกชี้ให้เห็นว่าระบบสุขภาพที่มีคุณภาพจำเป็นต้องอาศัยกำลังคนพยาบาลและผดุงครรภ์ที่เพียงพอ มีสมรรถนะสูง และคงอยู่ในวิชาชีพอย่างยั่งยืน การพัฒนาศักยภาพและการธำรงรักษากำลังคนพยาบาลจึงเป็นวาระสำคัญของทุกประเทศ รวมทั้งประเทศไทยด้วย⁽¹⁾ สำหรับประเทศไทย สภาการพยาบาลให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง โดยกำหนดนโยบายและเกณฑ์การศึกษาต่อเนื่องทางการพยาบาล (Continuing Nursing Education: CNE) เพื่อส่งเสริมให้พยาบาลพัฒนาความรู้ ทักษะ และเจตคติอย่างต่อเนื่อง รองรับการเปลี่ยนแปลงของระบบสุขภาพและความก้าวหน้าทางวิทยาการ ซึ่งสะท้อนบทบาทขององค์กรวิชาชีพในการสนับสนุนให้พยาบาลมีความก้าวหน้าในวิชาชีพและสามารถนำความรู้กลับไปพัฒนาหน่วยงานและชุมชนได้อย่างเป็นรูปธรรม⁽²⁾

การจัดการศึกษาพยาบาลในศตวรรษที่ 21 ไม่เพียงมุ่งผลิตบัณฑิตที่มีสมรรถนะด้านคลินิก แต่ยังต้องสร้าง “ความเป็นมืออาชีพ” และ “อัตลักษณ์วิชาชีพ” (professional identity) ให้กับนิสิตนักศึกษาและศิษย์เก่า บทความของศรเกษตริน และคณะ นำเสนอแนวคิดสมรรถนะและบทบาทอาจารย์พยาบาลในศตวรรษที่ 21 ว่าอาจารย์ต้องทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความรู้ ผู้นำการเปลี่ยนแปลง และผู้ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อให้บัณฑิตมีทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 และพร้อมเผชิญความท้าทายในระบบสุขภาพยุคใหม่⁽³⁾ การสร้างระบบสนับสนุนบัณฑิตหลังสำเร็จการศึกษา เช่น เครือข่ายศิษย์เก่าและสมาคมศิษย์เก่า จึงเป็นกลไกต่อยอดความเป็นมืออาชีพจากรัฐสถาบันสู่พื้นที่ปฏิบัติงานจริง

ในมิติของศาสตร์การบริหารทรัพยากรมนุษย์ แนวคิด “ความผูกพันต่อองค์กร” (organizational commitment) ได้รับการศึกษาอย่าง

แพร่หลาย โดยงานวิจัยของ Pandit และคณะ ในกลุ่มพยาบาลโรงพยาบาล วิทยาลัยการแพทย์ กรุงธากา พบว่าความผูกพันต่อองค์กรมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับคุณภาพชีวิตการทำงานของพยาบาล และเป็นปัจจัยสำคัญต่อการคงอยู่ในวิชาชีพและการบรรลุเป้าหมายขององค์กร⁽⁴⁾ หากมองในบริบทสถาบันการศึกษา ความผูกพันต่อ “สถาบัน” ของศิษย์เก่าอาจมีลักษณะคล้ายคลึงกับความผูกพันต่อองค์กร ทำให้ศิษย์เก่ามีความยินดีที่จะสนับสนุนกิจกรรมของสถาบัน ผ่านการเป็นสมาชิกสมาคม การร่วมกิจกรรมวิชาการ การเป็นวิทยากรอาสา หรือการระดมทรัพยากรเพื่อพัฒนาสถาบัน

ในต่างประเทศ งานวิจัยเชิงปรากฏการณ์วิทยาของ Noviani และ Rosa ศึกษาประสบการณ์การพัฒนาอัตลักษณ์วิชาชีพของศิษย์เก่าพยาบาล (Ners alumni) พบว่าประสบการณ์ระหว่างเรียน ความสัมพันธ์กับอาจารย์ และเพื่อนร่วมรุ่น รวมถึงการมีพื้นที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับศิษย์เก่า มีส่วนสำคัญต่อการสร้างและธำรงอัตลักษณ์วิชาชีพในระยะยาว⁽⁵⁾ ขณะที่การศึกษาของ Sana และคณะ ในกลุ่มนักศึกษาพยาบาลระดับปริญญาตรีที่ปากีสถาน พบว่าระดับอัตลักษณ์วิชาชีพของนักศึกษามีแนวโน้มคงที่ในแต่ละชั้นปี สะท้อนว่าการพัฒนาอัตลักษณ์วิชาชีพเป็นกระบวนการต่อเนื่องที่ต้องได้รับการสนับสนุนอย่างเป็นระบบ ทั้งในระหว่างการศึกษาและหลังสำเร็จการศึกษา⁽⁶⁾

ในบริบทไทย สมาคมศิษย์เก่าวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ขอนแก่น เป็นตัวอย่างองค์กรวิชาชีพไม่แสวงหากำไรที่มีบทบาทสำคัญทั้งในด้านการพิทักษ์สิทธิประโยชน์ของสมาชิก การขับเคลื่อนประเด็นวิชาชีพ และการสร้างเครือข่ายวิชาการของศิษย์เก่า งานวิจัยและพัฒนาของวิไลวรรณ วัฒนานนท์ และคณะ เรื่อง “การสร้างเครือข่ายวิชาการสมาคมศิษย์เก่าวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ขอนแก่น” เสนอรูปแบบการสร้างเครือข่ายวิชาการที่เน้นการดึงศิษย์เก่าที่มีผลงานเด่นในด้านต่าง ๆ มาร่วมเป็นทีมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และทำกิจกรรมทางวิชาการร่วมกัน ส่งผลให้เกิดเครือข่าย

วิชาการที่เข้มแข็ง มีผลงานวิชาการและกิจกรรมเพื่อสาธารณประโยชน์อย่างต่อเนื่อง⁽⁷⁾ ผลการวิจัยยังสะท้อนว่ากระบวนการสร้างเครือข่ายดังกล่าวช่วยเสริมสร้างความรัก ความสามัคคี และความภูมิใจในสถาบันของศิษย์เก่าอย่างชัดเจน

ขณะเดียวกัน บทความของวัชรী อมรโรจน์วรุฒิ และศักดิ์ชินทร นรสาร ว่าด้วย “บทบาทผู้นำพยาบาลยุคใหม่ในการขับเคลื่อนองค์กรวิชาชีพไม่แสวงหาผลกำไรผ่านเครือข่ายวิชาการและนวัตกรรม” ซึ่งให้เห็นว่าองค์กรวิชาชีพยุคใหม่ เช่น สมาคมศิษย์เก่า จำเป็นต้องอาศัยภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม การบริหารเครือข่าย และการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อขับเคลื่อนภารกิจด้านวิชาการ การสาธารณประโยชน์ และการสร้างความยั่งยืนขององค์กร อันรวมถึงการสร้างคามผูกพันต่อสถาบันในกลุ่มสมาชิก⁽⁸⁾ บทความดังกล่าวใช้กรณีศึกษาของสมาคมศิษย์เก่าวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ขอนแก่น เป็นตัวอย่างเชิงประจักษ์ว่าภาวะผู้นำและเครือข่ายวิชาการสามารถเสริมพลังให้ศิษย์เก่ามองเห็นคุณค่าของสถาบันและวิชาชีพได้อย่างไร

จากฐานความรู้ดังกล่าว จะเห็นได้ว่า “ความผูกพันต่อสถาบัน” และ “ความภาคภูมิใจในวิชาชีพ” ของศิษย์เก่า เป็นผลลัพธ์ที่เกิดจากการบูรณาการหลายมิติ ทั้งประสบการณ์ระหว่างการศึกษา ระบบสนับสนุนในช่วงเปลี่ยนผ่านสู่การทำงาน เครือข่ายวิชาการ และบทบาทขององค์กรวิชาชีพไม่แสวงหากำไร อย่างไรก็ดี ในขณะที่มีงานวิจัยด้านเครือข่ายวิชาการของสมาคมศิษย์เก่าฯ และบทบาทผู้นำพยาบาลในการขับเคลื่อนองค์กรวิชาชีพออกมาแล้ว ยังมีข้อจำกัดขององค์ความรู้ที่มุ่งเน้น “การเสริมสร้างความผูกพันต่อสถาบันและความภาคภูมิใจในวิชาชีพ” ของศิษย์เก่าอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะในมุมมองของสมาคมศิษย์เก่าในฐานะองค์กรขับเคลื่อนสำคัญ ซึ่งสามารถตอบสนองต่อเกณฑ์ของสภาการพยาบาลด้านการพัฒนาศักยภาพวิชาชีพและการสร้างเครือข่ายวิชาการได้โดยตรง^(2,3,7,8) ดังนั้น บทความวิชาการฉบับนี้จึงมุ่งนำเสนอประสบการณ์และแนวทางการ

ดำเนินงานของสมาคมศิษย์เก่าวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ขอนแก่น ในฐานะกรณีศึกษาขององค์กรศิษย์เก่าพยาบาลที่มุ่งเสริมสร้างความผูกพันต่อสถาบันและความภาคภูมิใจในวิชาชีพ เพื่อเป็นต้นแบบให้กับองค์กรศิษย์เก่าอื่น ๆ และสนับสนุนเกณฑ์ของสภาการพยาบาลด้านการพัฒนาวิชาชีพและการมีส่วนร่วมของเครือข่ายพยาบาลในระดับชาติ

วัตถุประสงค์ของบทความ

1. เพื่ออธิบายแนวคิดและความสำคัญของการเสริมสร้างความผูกพันต่อสถาบันและความภาคภูมิใจในวิชาชีพของศิษย์เก่าพยาบาล โดยเชื่อมโยงกับกรอบแนวคิดด้านความผูกพันต่อองค์กร อัตลักษณ์วิชาชีพ และเกณฑ์การพัฒนาวิชาชีพของสภาการพยาบาล⁽¹⁻⁶⁾

2. เพื่อวิเคราะห์บทบาทและแนวทางการดำเนินงานของสมาคมศิษย์เก่าวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ขอนแก่น ในการสร้างเครือข่ายวิชาการ กิจกรรมวิชาการ/สาธารณประโยชน์ และกลไกการมีส่วนร่วมที่ส่งเสริมความผูกพันต่อสถาบันและความภาคภูมิใจในวิชาชีพของศิษย์เก่า^(7,8)

3. เพื่อเสนอข้อเสนองานเชิงแนวทางสำหรับสมาคมศิษย์เก่าและองค์กรวิชาชีพพยาบาลอื่น ๆ ในการออกแบบกิจกรรมและระบบสนับสนุนศิษย์เก่าให้สอดคล้องกับเกณฑ์ของสภาการพยาบาลและทิศทางการพัฒนาวิชาชีพในศตวรรษที่ 21^(2,3,7,8)

แนวคิดและกรอบการวิเคราะห์

1. แนวคิดความผูกพันต่อองค์กรและการประยุกต์ใช้กับความผูกพันต่อสถาบัน

แนวคิด “ความผูกพันต่อองค์กร” (organizational commitment) เป็นกรอบทฤษฎีสำคัญในศาสตร์การจัดการทรัพยากรมนุษย์ โดย Mowday, Steers และ Porter ได้พัฒนาแบบวัดความผูกพันต่อองค์กร (Organizational Commitment Questionnaire: OCQ) เพื่ออธิบายความสัมพันธ์เชิงจิตวิทยาาระหว่างบุคคลกับองค์กรที่ประกอบด้วยมิติของการ

ยอมรับและเชื่อมั่นในเป้าหมายและคุณค่าขององค์กร ความเต็มใจที่จะทุ่มเทความพยายามเพื่อองค์กร และความต้องการอย่างแรงกล้าที่จะคงอยู่ในองค์กร⁽⁹⁾ แนวคิดนี้ชี้ให้เห็นว่าความผูกพันมิได้เป็นเพียงความพึงพอใจในการทำงานเท่านั้น หากยังเกี่ยวข้องกับอัตลักษณ์ การยอมรับคุณค่าร่วม และความรู้สึกเป็นเจ้าขององค์กรด้วย

เมื่อประยุกต์แนวคิดดังกล่าวมาสู่ “ความผูกพันต่อสถาบันการศึกษา” ของศิษย์เก่า สามารถมองได้ว่า ศิษย์เก่าที่มีความผูกพันต่อสถาบัน จะรับรู้ว่าคุณค่าต่อชีวิตและวิชาชีพของตน รู้สึกภาคภูมิใจที่เป็นส่วนหนึ่งของสถาบัน พร้อมทั้งจะสนับสนุนและปกป้องชื่อเสียงของสถาบัน ตลอดจนมีความยินดีที่จะกลับมามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การเป็นวิทยากร การเป็นพี่เลี้ยง (mentor) ให้รุ่นน้อง การร่วมระดมทุน หรือการสนับสนุนด้านทรัพยากรอื่น ๆ^(4,7) ดังนั้น ความผูกพันต่อสถาบันจึงเป็นฐานสำคัญของการมีส่วนร่วมของศิษย์เก่า และเป็นเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ของสมาคมศิษย์เก่าที่ต้องการสร้างเครือข่ายการสนับสนุนสถาบันอย่างยั่งยืน

2. ความภาคภูมิใจในวิชาชีพและอัตลักษณ์วิชาชีพ

ความภาคภูมิใจในวิชาชีพ (professional pride) และอัตลักษณ์วิชาชีพ (professional identity) เป็นองค์ประกอบสำคัญของความเป็นมืออาชีพของพยาบาล สถาบันการศึกษาพยาบาลมีบทบาทในการหล่อหลอมอัตลักษณ์วิชาชีพผ่านหลักสูตร การฝึกปฏิบัติ และบรรยากาศทางวิชาการ⁽³⁾ งานวิจัยของ Noviani และ Rosa พบว่า ประสบการณ์ระหว่างการศึกษาความสัมพันธ์เชิงบวกกับอาจารย์และเพื่อนร่วมรุ่น รวมทั้งโอกาสในการสะท้อนคิดเกี่ยวกับบทบาทของพยาบาล ช่วยหล่อหลอมคุณค่า ความเชื่อ และทัศนคติที่ส่งผลต่อการสร้างอัตลักษณ์วิชาชีพในระยะยาว⁽⁵⁾

ในขณะเดียวกัน การศึกษาของ Sana และคณะ แสดงให้เห็นว่าระดับอัตลักษณ์วิชาชีพของนักศึกษาพยาบาลมีแนวโน้มคงที่ในแต่ละชั้นปี

และไม่ได้เพิ่มขึ้นโดยอัตโนมัติเมื่อเวลาผ่านไป สะท้อนว่าการพัฒนาอัตลักษณ์วิชาชีพจำเป็นต้องได้รับการออกแบบและสนับสนุนอย่างเป็นระบบ ทั้งในระหว่างการศึกษาและหลังสำเร็จการศึกษา⁽⁶⁾ เมื่อศิษย์เก่าเข้าสู่ระบบบริการสุขภาพ บทบาทของ “เครือข่ายศิษย์เก่าและสมาคมศิษย์เก่า” จึงมีความสำคัญในฐานะพื้นที่ที่ช่วยคงไว้และต่อยอดอัตลักษณ์วิชาชีพ สร้างความภาคภูมิใจในความเป็นพยาบาล และเชื่อมโยงอัตลักษณ์วิชาชีพเข้ากับอัตลักษณ์ของสถาบันต้นสังกัด

ในบางบริบท สมาคมศิษย์เก่ายังทำหน้าที่เชื่อมศิษย์เก่ากับนักศึกษาในการเป็น “พี่เลี้ยงวิชาชีพ” (mentorship) เพื่อสนับสนุนการเติบโตทางวิชาชีพของนักศึกษาและพยาบาลจบใหม่ ซึ่ง Sword รายงานว่าระบบพี่เลี้ยงระหว่างศิษย์เก่ากับนักศึกษาสามารถส่งเสริมการพัฒนามาตรฐานวิชาชีพ ความมั่นใจ และการเติบโตทางอาชีพของนักศึกษาพยาบาลได้อย่างมีนัยสำคัญ⁽¹⁰⁾ กลไกดังกล่าวช่วยให้ความภาคภูมิใจในวิชาชีพถูกส่งต่อจากรุ่นสู่รุ่น และช่วยสร้างสายสัมพันธ์ระหว่างศิษย์เก่ากับสถาบันอย่างต่อเนื่อง

4. สมาคมศิษย์เก่าในฐานะองค์กรวิชาชีพไม่แสวงหากำไรและชุมชนแห่งการปฏิบัติ

สมาคมศิษย์เก่าในสถาบันการศึกษาพยาบาลสามารถมองได้ทั้งในฐานะ “องค์กรวิชาชีพไม่แสวงหากำไร” และ “ชุมชนแห่งการปฏิบัติ” (community of practice: CoP) ในระดับหนึ่ง บทความของ Matthews กล่าวถึงบทบาทขององค์กรวิชาชีพพยาบาลว่าเป็นกลไกสำคัญในการสร้างพลังทางวิชาชีพ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการขับเคลื่อนประเด็นเชิงนโยบาย เพื่อธำรงความเข้มแข็งของวิชาชีพและการดูแลผู้ป่วย⁽¹¹⁾ แนวคิดนี้สามารถขยายมาสู่บทบาทของสมาคมศิษย์เก่า ซึ่งมีศักยภาพในการทำหน้าที่คล้ายคลึงกับองค์กรวิชาชีพ ผ่านการจัดกิจกรรมวิชาการ การพัฒนาศักยภาพสมาชิก การสนับสนุนทุนการศึกษา และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยบริการสุขภาพและสังคม

ในอีกมุมหนึ่ง แนวคิดชุมชนแห่งการปฏิบัติของ Lave และ Wenger อธิบายว่า กลุ่มคนที่มีความสนใจหรือความห่วงใยร่วมกันในสิ่งที่ทำ และเรียนรู้ร่วมกันผ่านการปฏิสัมพันธ์อย่างสม่ำเสมอ จะค่อย ๆ สร้าง “ชุมชนความรู้ร่วม” อัตลักษณ์ร่วม และมาตรฐานการปฏิบัติร่วมของกลุ่ม^(12,13) เมื่อมองสมาคมศิษย์เก่าวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ขอนแก่น ในมุมมองนี้ สมาคมฯ สามารถทำหน้าที่เป็นชุมชนแห่งการปฏิบัติของศิษย์เก่าพยาบาลที่มีพื้นฐานทางวิชาชีพและวัฒนธรรมสถาบันร่วมกัน ใช้เวทีของสมาคมในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ทางคลินิก บทบาทผู้นำ การจัดการบริการในบริบทต่าง ๆ ตลอดจนแลกเปลี่ยนบทเรียนด้านการพัฒนาชุมชน

ตัวอย่างจากต่างประเทศ เช่น สมาคมศิษย์เก่าพยาบาลในโรงเรียนพยาบาลหรือสถาบันระดับมหาวิทยาลัยหลายแห่ง มักมีพันธกิจสำคัญในการคือ (1) สร้างเครือข่ายระหว่างศิษย์เก่า (2) สนับสนุนการพัฒนาวิชาชีพผ่านงานวิชาการและการให้คำปรึกษา (3) ส่งเสริมภาพลักษณ์ของสถาบันและวิชาชีพพยาบาล และ (4) สนับสนุนนักศึกษาปัจจุบันผ่านทุนการศึกษาและกิจกรรม mentorship^(10,14,15)

บทเรียนดังกล่าวสอดคล้องกับงานของพัฒนานนท์ และคณะ ที่แสดงให้เห็นว่าการสร้างเครือข่ายวิชาการของสมาคมศิษย์เก่าวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ขอนแก่น สามารถยกระดับบทบาทสมาคมฯ จากการเป็นเพียงกลุ่มศิษย์เก่าที่พบปะกันเชิงสังคม ไปสู่การเป็นเครือข่ายวิชาการที่มีบทบาทชัดเจนในการผลิตผลงานวิชาการ กิจกรรมบริการสังคม และการสนับสนุนสถาบัน^(7,8)

2.4 กรอบแนวคิดของบทความ

จากแนวคิดและหลักฐานเชิงประจักษ์ข้างต้น บทความนี้ใช้กรอบแนวคิดที่มอง “ความผูกพันต่อสถาบัน” และ “ความภาคภูมิใจในวิชาชีพ” ของศิษย์เก่า เป็นผลลัพธ์ของการบูรณาการสามมิติหลัก ได้แก่ (1) มิติประสบการณ์การศึกษาและการก่อรูปอัตลักษณ์วิชาชีพ หล่อหลอมผ่าน

หลักสูตร การฝึกปฏิบัติ การเป็นแบบอย่างของอาจารย์ และบรรยากาศทางวิชาการในช่วงที่เป็นนักศึกษา^(3,5,6) (2) **มิติความสัมพันธ์และเครือข่ายหลังสำเร็จการศึกษา** ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมรุ่น อาจารย์ และศิษย์เก่าต่างรุ่น เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การเป็นพี่เลี้ยง และการสร้างเครือข่ายวิชาการ^(5,7,10,14) และ (3) **มิติขององค์กรศิษย์เก่าในฐานะองค์กรวิชาชีพและชุมชนแห่งการปฏิบัติ** บทบาทสมาคมศิษย์เก่าในการจัดกิจกรรมวิชาการ บริการวิชาการ/บริการชุมชน การสนับสนุนสถาบัน และการเป็นเวทีขับเคลื่อนวิชาชีพ^(7,8,11-13,15)

กรอบแนวคิดของบทความเสนอว่า ยิ่งสมาคมศิษย์เก่าสามารถออกแบบและดำเนินงานในสามมิตินี้อย่างบูรณาการและสอดคล้องกับเกณฑ์ของสภาการพยาบาลมากเท่าใด ก็ยิ่งมีแนวโน้มที่จะเสริมสร้างความผูกพันต่อสถาบันและความภาคภูมิใจในวิชาชีพของศิษย์เก่าได้มากเท่านั้น ส่วนถัดไปของบทความจึงมุ่งอธิบาย “บทบาทและแนวทางการดำเนินงานของสมาคมศิษย์เก่าวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ขอนแก่น” ภายใต้กรอบคิดดังกล่าว

3. บทบาทและแนวทางการดำเนินงานของสมาคมศิษย์เก่าวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ขอนแก่น

3.1 วิสัยทัศน์ พันธกิจ และโครงสร้างการดำเนินงาน

สมาคมศิษย์เก่าวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ขอนแก่น มีลักษณะเป็นองค์กรวิชาชีพไม่แสวงหากำไรที่ก่อตั้งขึ้นเพื่อทำหน้าที่เป็นสะพานเชื่อมระหว่างศิษย์เก่า สถาบัน และสังคม โดยมีวิสัยทัศน์มุ่งเป็นเครือข่ายศิษย์เก่าที่เข้มแข็ง สนับสนุนการพัฒนาวิชาชีพพยาบาลและสุขภาพชุมชน ทั้งในระดับเขตสุขภาพที่ 7 และระดับประเทศ พันธกิจสำคัญของสมาคม ได้แก่ (1) ส่งเสริมความสัมพันธ์และความสามัคคีระหว่างศิษย์เก่าและสถาบัน (2) สนับสนุนการพัฒนาวิชาชีพผ่านกิจกรรมวิชาการและการศึกษาต่อเนื่อง (3) สนับสนุนบทบาทของสถาบันในการผลิตบัณฑิต

คุณภาพและการวิจัย และ (4) ส่งเสริมกิจกรรมเพื่อสาธารณประโยชน์และการพัฒนาสุขภาพชุมชน

โครงสร้างการดำเนินงานของสมาคมฯ มักประกอบด้วย คณะกรรมการบริหารสมาคม คณะทำงานด้านวิชาการ ด้านกิจกรรมและเครือข่าย ด้านทุนการศึกษา และด้านสื่อสารประชาสัมพันธ์ ซึ่งรูปแบบดังกล่าวสอดคล้องกับโครงสร้างของสมาคมศิษย์เก่าพยาบาลในต่างประเทศที่เน้นบทบาทด้านเครือข่าย การพัฒนาวิชาชีพ และการสนับสนุนสถาบันอย่างเป็นระบบ^(11,14,15)

3.2 บทบาทด้านการสร้างเครือข่ายวิชาการและการพัฒนาวิชาชีพ

จากงานวิจัยของวัฒนานนท์ และคณะ การสร้างเครือข่ายวิชาการของสมาคมศิษย์เก่าวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ขอนแก่น ใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนาในการออกแบบรูปแบบเครือข่าย โดยเน้นการดึงศิษย์เก่าที่มีความเชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ เช่น การพยาบาลปฐมภูมิ การพยาบาลผู้สูงอายุ การพยาบาลเฉพาะทางในโรงพยาบาล เข้ามาร่วมเป็น “แกนนำเครือข่าย” และจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้งในรูปแบบประชุมวิชาการ อบรมระยะสั้น และกิจกรรมออนไลน์⁽⁷⁾ แนวทางดังกล่าวไม่เพียงเอื้อต่อการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ทางคลินิกและการบริหาร แต่ยังเป็นเวทีที่ทำให้ศิษย์เก่าได้แสดงบทบาทความเชี่ยวชาญ เกิดความภาคภูมิใจในตนเองและสถาบัน ตลอดจนส่งผลต่อการเพิ่มโอกาสการสะสมหน่วย CNEU ตามเกณฑ์สภาการพยาบาล^(2,7,11)

นอกจากนี้ การเชื่อมโยงเครือข่ายวิชาการของสมาคมฯ กับภาคีเครือข่ายอื่น เช่น โรงพยาบาลในเขตสุขภาพที่ 7 สถาบันการศึกษาด้านสุขภาพ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยังช่วยให้กิจกรรมของสมาคมมีมิติด้านบริการวิชาการและสาธารณประโยชน์ที่ชัดเจน เช่น โครงการอบรมอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน การจัดเวทีให้ความรู้เรื่องการดูแลผู้สูงอายุหรือผู้ป่วยโรคเรื้อรังในชุมชน ซึ่งล้วนสอดคล้องกับบทบาทของ

องค์กรวิชาชีพพยาบาลที่มุ่งปกป้องสุขภาพของประชาชนและพัฒนาวิชาชีพไปพร้อมกัน^(1,11)

3.3 บทบาทด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างรุ่นและการเป็นที่เลี้ยงวิชาชีพ

อีกบทบาทสำคัญของสมาคมศิษย์เก่าฯ คือ การเป็นพื้นที่เชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างศิษย์เก่าต่างรุ่นและนักศึกษาปัจจุบัน ผ่านกิจกรรม “คืนสู่เหย้า” งานมุทิตาจิต การแนะแนวอาชีพ และระบบพี่เลี้ยง (mentorship) ระหว่างศิษย์เก่ากับนักศึกษาหรือพยาบาลจบใหม่ แนวทางนี้สอดคล้องกับงานของ Sword ที่ชี้ว่า การใช้ศิษย์เก่าเป็นที่เลี้ยงสามารถช่วยพัฒนาบทบาทวิชาชีพ ความมั่นใจ และการเติบโตทางสายอาชีพของนักศึกษาพยาบาลได้อย่างเป็นรูปธรรม⁽¹⁰⁾

ในบริบทของสมาคมศิษย์เก่าวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ขอนแก่น การเชื่อมโยง “สายสัมพันธ์ระหว่างรุ่น” ผ่านกิจกรรมเหล่านี้ ช่วยให้ศิษย์เก่ารู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของสถาบัน ขณะเดียวกัน นักศึกษาปัจจุบันก็ได้รับแบบอย่างทางวิชาชีพที่จับต้องได้ เห็นเส้นทางความก้าวหน้าในวิชาชีพที่หลากหลาย และรับรู้ว่าคุณภาพสถาบันมีเครือข่ายสนับสนุนที่คอยดูแลอยู่เบื้องหลัง ซึ่งล้วนเป็นปัจจัยที่ส่งเสริมทั้งความผูกพันต่อสถาบันและความภาคภูมิใจในวิชาชีพของทั้งศิษย์เก่าและนักศึกษา^(3,5-7,10)

3.4 บทบาทด้านการสนับสนุนสถาบันและการพัฒนานักศึกษา

นอกจากบทบาทด้านเครือข่ายวิชาการและการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างศิษย์เก่าแล้ว สมาคมศิษย์เก่าวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ขอนแก่น ยังมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนสถาบันและการพัฒนานักศึกษาปัจจุบันอย่างเป็นรูปธรรม โดยสามารถจำแนกบทบาทสำคัญได้น้อยสามประการ ดังนี้

ประการแรก การสนับสนุนทรัพยากรทางการศึกษาและโอกาสการเรียนรู้ เช่น การจัดตั้งทุนการศึกษาให้นักศึกษาที่ขาดแคลนทุนทรัพย์หรือมีความโดดเด่นด้านการเรียนและจิตอาสา การสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน การพัฒนาห้องปฏิบัติการการพยาบาล หรือการร่วมระดมทุนเพื่อปรับปรุงสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ให้เอื้อต่อการพัฒนาสมรรถนะตามมาตรฐานสภาการพยาบาล^(2,3) การที่ศิษย์เก่ากลับมาสนับสนุนสถาบันในลักษณะนี้ช่วยตอกย้ำความรู้สึก “กตัญญูต่อสถาบัน” และทำให้ศิษย์เก่ามองเห็นบทบาทของตนในฐานะผู้สืบสานคุณค่าของสถาบันไปพร้อมกับการสร้างโอกาสแก่คนรุ่นใหม่

ประการที่สอง การมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน โดยเฉพาะในส่วนของการต้องการของผู้ใช้บัณฑิตและบริบทการทำงานจริง ศิษย์เก่าที่ปฏิบัติงานในบริบทที่หลากหลายสามารถให้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับสมรรถนะที่จำเป็นในพื้นที่ปฏิบัติการพยาบาลจริง ช่องว่างระหว่างหลักสูตรกับความต้องการของหน่วยบริการ และข้อเสนอแนะเชิงสร้างสรรค์ต่อการพัฒนาหลักสูตรหรือรายวิชาต่าง ๆ การสร้างกลไกให้ศิษย์เก่าเข้ามามีส่วนร่วมในเวทีประชุมเชิงปฏิบัติการด้านหลักสูตรหรือเป็นวิทยากรในชั้นเรียน จึงเป็นอีกหนึ่งแนวทางที่ช่วยเชื่อมโยงโลกการศึกษาและโลกการทำงานอย่างมีนัยสำคัญ^(3,6,7)

ประการที่สาม การเป็นต้นแบบทางวิชาชีพและคุณธรรมจริยธรรมให้นักศึกษา ผ่านการบอกเล่าเรื่องราวเส้นทางอาชีพ ประสบการณ์การทำงานในหน่วยบริการประเภทต่าง ๆ และการสะท้อนคุณค่า/อุดมการณ์ของความเป็นพยาบาลในบริบทจริง การจัดกิจกรรม “ศิษย์เก่าพบศิษย์ปัจจุบัน” ในรูปแบบเวทีแลกเปลี่ยน สัมมนา หรือวงสนทนาขนาดเล็ก ช่วยให้นักศึกษามองเห็นภาพอนาคตของตนเองในวิชาชีพได้ชัดเจนขึ้น เกิดแรงบันดาลใจและความภาคภูมิใจในวิชาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับข้อค้นพบของ Noviani และ Rosa

ที่ชี้ว่า ประสิทธิภาพและแบบอย่างที่ดีจากผู้ปฏิบัติงานมีส่วนสำคัญต่อการหล่อหลอมอัตลักษณ์วิชาชีพพยาบาล⁽⁵⁾

โดยสรุป บทบาทด้านการสนับสนุนสถาบันและการพัฒนานักศึกษาของสมาคมศิษย์เก่าฯ ไม่เพียงช่วยยกระดับคุณภาพบัณฑิตและเสริมสร้างสมรรถนะตามมาตรฐานวิชาชีพเท่านั้น แต่ยังเป็นกลไกสำคัญในการเสริมสร้างความผูกพันต่อสถาบันทั้งในมิติ “ให้” และ “รับ” ระหว่างศิษย์เก่ากับสถาบันอย่างเป็นรูปธรรม^(2,3,5,7,8)

3.5 บทบาทด้านการพัฒนาสุขภาพชุมชนและภาพลักษณ์วิชาชีพ

สมาคมศิษย์เก่าพยาบาลจำนวนมากทั้งในและต่างประเทศมักกำหนดพันธกิจด้านการบริการสังคมและการพัฒนาสุขภาพชุมชนควบคู่กับการพัฒนาวิชาชีพ^(1,11) สมาคมศิษย์เก่าวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ขอนแก่น ก็เช่นเดียวกัน โดยมีศักยภาพสูงในการระดมพลังของศิษย์เก่าที่ปฏิบัติงานในตำแหน่งและบริบทหลากหลาย เพื่อดำเนินโครงการบริการวิชาการและโครงการสุขภาพในชุมชน ตัวอย่างของบทบาทด้านนี้ ได้แก่ (1) การจัดโครงการให้ความรู้ด้านสุขภาพในชุมชน เช่น การส่งเสริมการดูแลผู้สูงอายุในครอบครัว การป้องกันโรคเรื้อรัง การดูแลผู้ป่วยระยะท้ายในชุมชน หรือการส่งเสริมสุขภาพเด็กและวัยรุ่น โดยอาศัยศิษย์เก่าที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านร่วมออกแบบและดำเนินกิจกรรมร่วมกับหน่วยบริการสุขภาพและองค์กรท้องถิ่น (2) การเข้าร่วมโครงการด้านสุขภาพของหน่วยงานภาครัฐหรือเครือข่ายอื่น ในฐานะภาคีความร่วมมือหรือทีมวิทยากร ซึ่งทำให้สมาคมศิษย์เก่าฯ มีบทบาทชัดเจนในระดับชุมชนและเขตสุขภาพ สอดคล้องกับแนวคิดขององค์กรวิชาชีพพยาบาลที่มุ่งปกป้องและส่งเสริมสุขภาพของประชาชน^(1,11) และ (3) การรณรงค์ประเด็นสุขภาพเชิงระบบ เช่น การสร้างความตระหนักเกี่ยวกับบทบาทของพยาบาลในระบบสุขภาพ การรณรงค์เรื่อง patient safety หรือการส่งเสริมการเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของ

ผู้ป่วยและครอบครัว ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของสมาคมฯ หรือกิจกรรม
สาธารณะต่าง ๆ ซึ่งไม่เพียงช่วยยกระดับภาพลักษณ์ของสมาคมศิษย์เก่า
หากยังช่วยยกระดับภาพลักษณ์ของวิชาชีพพยาบาลโดยรวม^(8,11)

กิจกรรมดังกล่าวมีนัยสำคัญต่อ “ความภาคภูมิใจในวิชาชีพ” ของ
ศิษย์เก่า เนื่องจากทำให้ศิษย์เก่ามองเห็นว่าตนเองและสถาบันต้นสังกัดมี
บทบาทต่อสุขภาพของประชาชนอย่างแท้จริง ขณะเดียวกัน ประชาชนและ
ภาคีเครือข่ายก็ได้รับรู้ถึงพลังของเครือข่ายศิษย์เก่าในฐานะกำลังสำคัญของ
ระบบสุขภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดความผูกพันต่อองค์กรที่เน้นการ
แบ่งปันคุณค่าและเป้าหมายร่วมระหว่างสมาชิกกับองค์กร^(4,9,11) ในภาพรวม
บทบาทของสมาคมศิษย์เก่าฯ ในการพัฒนาสุขภาพชุมชนและภาพลักษณ์
วิชาชีพ จึงเป็นพื้นที่ที่หลอมรวม “ความผูกพันต่อสถาบัน” “ความภาคภูมิใจ
ในวิชาชีพ” และ “ความรับผิดชอบต่อสังคม” เข้าด้วยกันอย่างชัดเจน

4. ข้อเสนอเชิงแนวทางสำหรับการพัฒนาสมาคมศิษย์เก่าพยาบาล

จากกรอบแนวคิดและการวิเคราะห์บทบาทของสมาคมศิษย์เก่าฯ
ในส่วนก่อนหน้า สามารถสังเคราะห์ข้อเสนอเชิงแนวทางเพื่อเสริมสร้างความ
ผูกพันต่อสถาบันและความภาคภูมิใจในวิชาชีพได้ในสามระดับ ได้แก่ ระดับ
สมาคมศิษย์เก่า ระดับสถาบันการศึกษา และระดับนโยบาย/องค์กรวิชาชีพ

4.1 ระดับสมาคมศิษย์เก่า

1. กำหนดวิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์อย่างชัดเจน สมาคมฯ ควร
กำหนดวิสัยทัศน์และแผนยุทธศาสตร์ที่ระบุชัดเจนว่ามุ่งเสริมสร้างความผูกพันต่อ
สถาบันและความภาคภูมิใจในวิชาชีพ รวมทั้งกำหนดเป้าหมายเชิงปริมาณ
และเชิงคุณภาพ เช่น จำนวนกิจกรรมวิชาการ/ชุมชนที่จัดต่อปี จำนวนศิษย์
เก่าที่เข้าร่วม จำนวนความร่วมมือกับภาคีเครือข่าย หรือผลงานวิชาการ/
นวัตกรรมที่เกิดจากเครือข่ายศิษย์เก่า^(7,8,11)

2. พัฒนากลไกเครือข่ายวิชาการต่อเนื่อง สานต่อและขยาย
รูปแบบเครือข่ายวิชาการที่พัฒนาจากงานวิจัยของวัฒนานนท์ และคณะ⁽⁷⁾

โดยเพิ่มการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เช่น แพลตฟอร์มออนไลน์สำหรับแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ กลุ่มวิชาชีพเฉพาะ (special interest groups) และกิจกรรมประชุมวิชาการแบบ hybrid เพื่อให้ศิษย์เก่าสามารถเข้าร่วมได้สะดวกแม้อยู่ต่างภูมิภาค

3. พัฒนาระบบฐานข้อมูลศิษย์เก่าและการสื่อสาร การมีฐานข้อมูลศิษย์เก่าที่ทันสมัยและระบบสื่อสารที่เข้าถึงง่าย (เช่น เว็บไซต์ เพจ ไลน์ OA) ช่วยให้สมาคมฯ สามารถเชื่อมโยงและเชิญชวนศิษย์เก่ากลับมามีส่วนร่วมได้มากขึ้น ตลอดจนใช้เป็นช่องทางเผยแพร่กิจกรรม ผลงาน และโอกาสทางวิชาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด community of practice ที่เน้นการปฏิสัมพันธ์อย่างสม่ำเสมอ^(12,13)

4. พัฒนาระบบพี่เลี้ยงศิษย์เก่า-นักศึกษา/พยาบาลจบใหม่ สร้างโครงการ mentorship ที่ให้ศิษย์เก่าทำหน้าที่พี่เลี้ยงแก่นักศึกษาหรือพยาบาลจบใหม่ โดยออกแบบคู่มือพี่เลี้ยง-น้องเลี้ยงตามความสนใจด้านวิชาชีพ เช่น การพยาบาลผู้สูงอายุ การพยาบาลวิกฤต การบริหารการพยาบาล เป็นต้น ซึ่งจะช่วยสนับสนุนการพัฒนาอัตลักษณ์วิชาชีพและความผูกพันต่อวิชาชีพอย่างเป็นรูปธรรม^(5,6,10)

4.2 ระดับสถาบันการศึกษา

1. บูรณาการบทบาทสมาคมศิษย์เก่าในแผนยุทธศาสตร์ของวิทยาลัย วิทยาลัยควรระบุบทบาทของสมาคมศิษย์เก่าไว้ในแผนยุทธศาสตร์ด้านการผลิตบัณฑิต การวิจัย และบริการวิชาการ เช่น การมีตัวแทนสมาคมในคณะกรรมการที่ปรึกษาหลักสูตร การร่วมออกแบบโครงการพัฒนานักศึกษา หรือการร่วมพัฒนาระบบประเมินผู้ใช้บัณฑิต ซึ่งช่วยให้บทบาทของสมาคมฯ ถูกเชื่อมโยงกับระบบประกันคุณภาพและการประเมินตามเกณฑ์วิชาชีพอย่างชัดเจน^(2,3,7,8)

2. สร้างพื้นที่และโอกาสให้ศิษย์เก่ากลับมามีส่วนร่วม เช่น การจัด “วันศิษย์เก่า-นักศึกษา” เวทีเสวนาวิชาชีพร่วมระหว่างศิษย์เก่าและนักศึกษา

การเปิดโอกาสให้ศิษย์เก่าเป็นอาจารย์พิเศษหรือวิทยากรในรายวิชาต่าง ๆ หรือเชิญร่วมเป็นกรรมการสอบสัมภาษณ์เข้าเรียนและสอบบัณฑิต การมีพื้นที่เหล่านี้ช่วยเชื่อมโยงโลกของการปฏิบัติงานกับโลกของการศึกษาเข้าด้วยกัน และเสริมความภาคภูมิใจในวิชาชีพของทั้งศิษย์เก่าและนักศึกษา^(3,5,6)

4.3 ระดับนโยบายและองค์กรวิชาชีพ

1. การสนับสนุนจากสภาการพยาบาลและเครือข่ายวิชาชีพ สภาการพยาบาลและองค์กรวิชาชีพอื่นอาจพิจารณาสนับสนุนบทบาทเครือข่ายศิษย์เก่าในฐานะ “ภาคีเครือข่าย CNE” โดยส่งเสริมให้สมาคมศิษย์เก่าสามารถจดทะเบียนหรือร่วมจัดกิจกรรมการศึกษาต่อเนื่องทางการพยาบาลที่ได้รับการรับรอง CNEU อย่างเป็นระบบ ซึ่งจะช่วยสร้างแรงจูงใจให้ศิษย์เก่าเข้าร่วมกิจกรรมของสมาคมฯ มากขึ้น และเชื่อมโยงกิจกรรมของสมาคมฯ กับเกณฑ์การพัฒนาวิชาชีพตามมาตรฐานสภาการพยาบาลโดยตรง^(2,11)

2. การเชื่อมโยงเครือข่ายสมาคมศิษย์เก่าพยาบาลระดับชาติ/ภูมิภาค การส่งเสริมให้สมาคมศิษย์เก่าพยาบาลจากสถาบันต่าง ๆ มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้และร่วมกันพัฒนาโครงการระดับชาติ เช่น โครงการพัฒนาศักยภาพผู้นำพยาบาลรุ่นใหม่ หรือโครงการบริการสุขภาพชุมชนขนาดใหญ่ สามารถช่วยยกระดับบทบาทของสมาคมศิษย์เก่าจากระดับสถาบันสู่ระดับระบบสุขภาพ และเพิ่มโอกาสในการยกระดับมาตรฐานวิชาชีพโดยรวม^(1,8,11)

5. บทสรุป

สมาคมศิษย์เก่าวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ขอนแก่น เป็นกรณีศึกษาที่สะท้อนให้เห็นว่าการเสริมสร้างความผูกพันต่อสถาบันและความภาคภูมิใจในวิชาชีพของศิษย์เก่า มิได้เกิดขึ้นเองโดยบังเอิญ หากแต่เกิดจากการออกแบบบทบาทและกลไกการดำเนินงานของสมาคมฯ อย่างมียุทธศาสตร์ ภายใต้กรอบคิดด้านความผูกพันต่อองค์กร อัตลักษณ์วิชาชีพ และชุมชนแห่งการปฏิบัติ

บทความนี้ชี้ให้เห็นว่า บทบาทของสมาคมศิษย์เก่าฯ ครอบคลุมทั้งด้านการสร้างเครือข่ายวิชาการและการพัฒนาวิชาชีพ การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างรุ่น การสนับสนุนสถาบันและการพัฒนานักศึกษา และการมีส่วนร่วมพัฒนาสุขภาพชุมชนและภาพลักษณ์วิชาชีพ บทบาทเหล่านี้ไม่เพียงเสริมสร้างความผูกพันและความภาคภูมิใจของศิษย์เก่า หากยังตอบสนองต่อเกณฑ์ของสภาการพยาบาลด้านการพัฒนาศักยภาพวิชาชีพ การศึกษาต่อเนื่อง และการสร้างเครือข่ายวิชาชีพพยาบาลอย่างเป็นรูปธรรม

สำหรับอนาคต การพัฒนาสมาคมศิษย์เก่าพยาบาลในสถาบันอื่น ๆ อาจนำกรอบแนวคิดและบทเรียนจากกรณีศึกษานี้ไปประยุกต์ใช้ โดยเฉพาะการกำหนดวิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์ที่ชัดเจน การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลสร้างเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง การออกแบบระบบพี่เลี้ยงศิษย์เก่า-นักศึกษา และการเชื่อมโยงกิจกรรมของสมาคมเข้ากับระบบ CNE และยุทธศาสตร์ขององค์กรวิชาชีพ ทั้งนี้ ควรมีการวิจัยเชิงประเมินเพิ่มเติมในอนาคต เพื่อศึกษาผลลัพธ์เชิงประจักษ์ของการมีส่วนร่วมของศิษย์เก่าในด้านต่าง ๆ เช่น ผลลัพธ์ต่อคุณภาพบัณฑิต การคงอยู่ในวิชาชีพ และผลลัพธ์ด้านสุขภาพของชุมชน ซึ่งจะช่วยยืนยันและต่อยอดบทบาทของสมาคมศิษย์เก่าในฐานะพลังสำคัญของวิชาชีพพยาบาลอย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

1. World Health Organization. Nursing and midwifery: fact sheet [Internet]. Geneva: WHO; 2025 [cited 2025 Dec 10]. Available from: <https://www.who.int/health-topics/nursing>
2. Thailand Nursing and Midwifery Council. Continuing Nursing Education (CNE) handbook [Internet]. Bangkok: Thailand Nursing and Midwifery Council; 2013 [cited 2025 Dec 10]. Available from: <https://www.tnmc.or.th> (in Thai).

3. Saraketrin A, Rongmuang D, Chantra R. Nursing education in the 21st century: competencies and roles of nursing instructors. Journal of The Royal Thai Army Nurses [Internet]. 2019;20(1):12–20 [cited 2025 Dec 10]. Available from: <https://he01.tci-thaijo.org/index.php/JRTAN/article/view/184185> (in Thai).
4. Pandit PC, Akkadechanunt T, Chontawan R. Organizational commitment and quality of work life among nurses, Medical College Hospitals, Dhaka, The People’s Republic of Bangladesh. Chiang Mai Univ J Nurs [Internet]. 2019 [cited 2025 Dec 10]. Available from: <https://he02.tci-thaijo.org/index.php/cmunursing/article/view/180854>
5. Noviani W, Rosa EM. Supporting the professional identity development of nursing alumni: a phenomenology study. Open Access Maced J Med Sci [Internet]. 2021;9(T7):128–35. Available from: <https://oamjms.eu/index.php/mjms/article/view/5861>
6. Sana S, Abbas M, Zaheer S, Sajeel-ur-Rehman M. Association of perceived professional identity with academic year among undergraduate nursing students at a public sector college of nursing in Rawalpindi: a cross-sectional study. NURSEARCHER (J Nurs Midwifery Sci). 2024;4(4):12–16. doi:10.54393/nrs.v4i04.121
7. Wattananon W, Norrasan S, Amorrojworawut W. Establishing an academic network of the Boromarajonani College of

- Nursing Khon Kaen Alumni Association. Nursing, Health, and Public Health Journal. 2023;2(1):52–65. (in Thai).
8. Amorrojworawut W, Norrasan S. Roles of new-generation nurse leaders in driving non-profit professional organizations through academic networks and innovation. Journal of Health Promotion Center 7 Khon Kaen. 2025;17(2):1–12. Available from: <https://he01.tci-thaijo.org/index.php/johpc7/article/view/278183> (in Thai).
 9. Mowday RT, Steers RM, Porter LW. The measurement of organizational commitment. J Vocat Behav. 1979;14(2):224–47.
 10. Sword W. Nursing alumni as student mentors: nurturing professional growth. J Prof Nurs. 2002;18(1):8–12.
 11. Matthews JH. Role of professional organizations in advocating for the nursing profession. Online J Issues Nurs [Internet]. 2012;17(1):3. Available from: <https://ojin.nursingworld.org>
 12. Lave J, Wenger E. Communities of practice: learning, meaning, and identity. Cambridge: Cambridge University Press; 1998.
 13. Wenger E. Communities of practice and social learning systems. Syst Thinker [Internet]. 1998 [cited 2025 Dec 10]. Available from: <https://wenger-trayner.com>
 14. Hamid O. A faculty-based approach to engaging university alumni [Internet]. London: Western University; 2021 [cited 2025 Dec 10]. Available from:

วารสารการพยาบาลและสุขภาพชุมชน สมาคมศิษย์เก่า
วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ขอนแก่น | ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 มกราคม - เมษายน 2569
[https://ir.lib.uwo.ca/cgi/viewcontent.cgi?article=1276&context=
=oip](https://ir.lib.uwo.ca/cgi/viewcontent.cgi?article=1276&context=oip)

15. RVS College of Nursing. Alumni association [Internet]. Tamil Nadu: RVS College of Nursing; [cited 2025 Dec 10]. Available from: <https://www.rvsnursing.ac.in/alumni-association.php>